

Vlaanderen
is landbouw & visserij

KRAP BIJ KAS?

**Een onderzoek naar
betalingsmoeilijkheden bij het
Landbouwmonitoringsnetwerk**

2016

DEPARTEMENT
LANDBOUW & VISSERIJ

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW

KRAP BIJ KAS?

EEN ONDERZOEK NAAR BETALINGSMOEILIKHEDEN BIJ HET LANDBOUWMONITORINGNETWERK **2016**

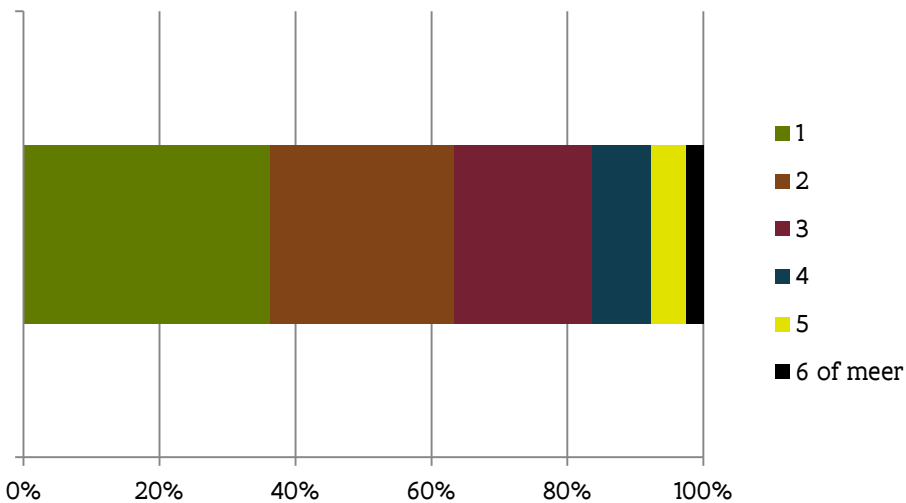
Auteurs: Eva Van Buggenhout & Joeri Deuninck

INHOUD

1	Inleiding	5
2	Eerste maat voor betaalproblemen: extra acties ondernomen voor betalingsverplichtingen	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Algemene beschrijving	6
2.2.1	Helpt landbouwers in enquête onderneemt actie	6
2.2.2	Vooraf spaargeld wordt ingezet om aan betaalverplichtingen te voldoen	7
2.3	Verschillen tussen sectoren	8
2.3.1	Vooraf dierlijke sector nam acties	8
2.3.2	Veel gelijkenissen tussen sectoren, maar toch ook sectorspecifieke acties	9
2.4	Verschillen tussen leeftijdsgroepen	11
2.4.1	Vooraf jonge bedrijfsleiders nemen acties	11
2.4.2	Hoe ouder de bedrijfsleider, hoe meer acties in de privésfeer en hoe minder investeringen worden uitgesteld	11
3	Tweede maat voor betaalproblemen: Openstaande facturen met verstreken vervaldatum	12
3.1	Inleiding	12
3.2	Algemene beschrijving	12
3.2.1	Een op de vier bedrijven heeft openstaande facturen	12
3.2.2	Veevoederfabrikant grootste schuldeiser	13
3.2.3	Zelden langdurige betaalachterstanden	14
3.2.4	Alarmsignalen bij ongeveer 20% van de bedrijven met openstaande facturen	15
3.3	Verschillen tussen sectoren	16
3.3.1	Vooraf varkenshouders hebben openstaande facturen	16
3.3.2	Vooraf hoge bedragen in de varkenshouderij	17
3.3.3	Bij dierlijke sectoren zijn veevoederfabrikanten de grootste schuldeisers	19
3.3.4	Vooraf varkens- en vleesveebedrijven hebben een grote betalingsachterstand	20
3.4	Verschillen tussen leeftijdsgroepen	21
3.4.1	Vooraf jonge bedrijfsleiders hebben openstaande facturen	21
4	Samenspel van ondernomen acties en openstaande facturen.....	22
5	Synthese en besluit	26
	Figuren	30
	Tabellen	30
	Bronnen	31

Figuur 1: Aantal genomen acties om aan betalingsverplichtingen te doen, als percentage van de respondenten die aangeven actie te hebben ondernomen, in %, 2016

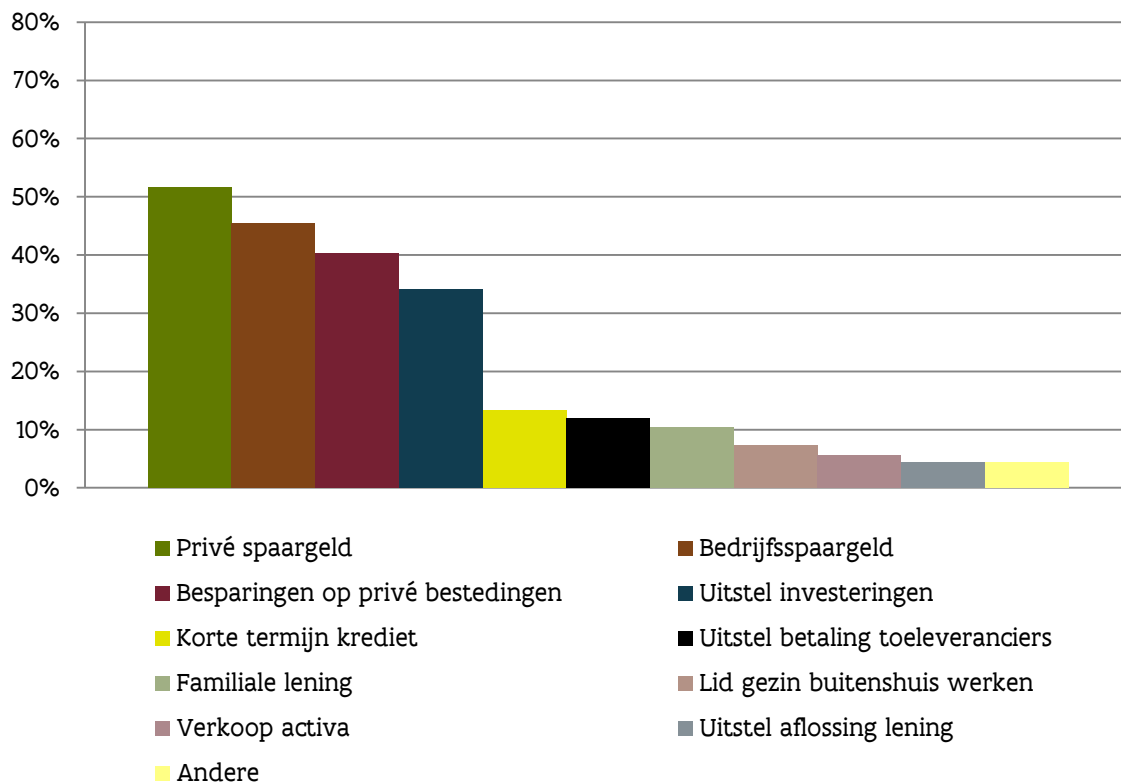
Bron: Departement Landbouw en Visserij, n = 317

2.2.2 Vooral spaargeld wordt ingezet om aan betaalverplichtingen te voldoen

Van de respondenten die de voorbije twaalf maanden een of meerdere actie(s) hebben ondernomen, heeft ongeveer de helft aan betalingsverplichtingen voldaan door privéspaargeld aan te spreken. 45% moest een beroep doen op het bedrijfsspaargeld. 40% bespaarde op privébestedingen en ongeveer een op de drie stelde investeringen uit. De andere acties worden minder aangehaald, zoals blijkt uit figuur 2.

Figuur 2: Actie om aan betalingsverplichtingen te doen, als percentage van de respondenten die aangeven actie te hebben ondernomen, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n=317

2.3 VERSCHILLEN TUSSEN SECTOREN

2.3.1 Vooral dierlijke sector nam acties

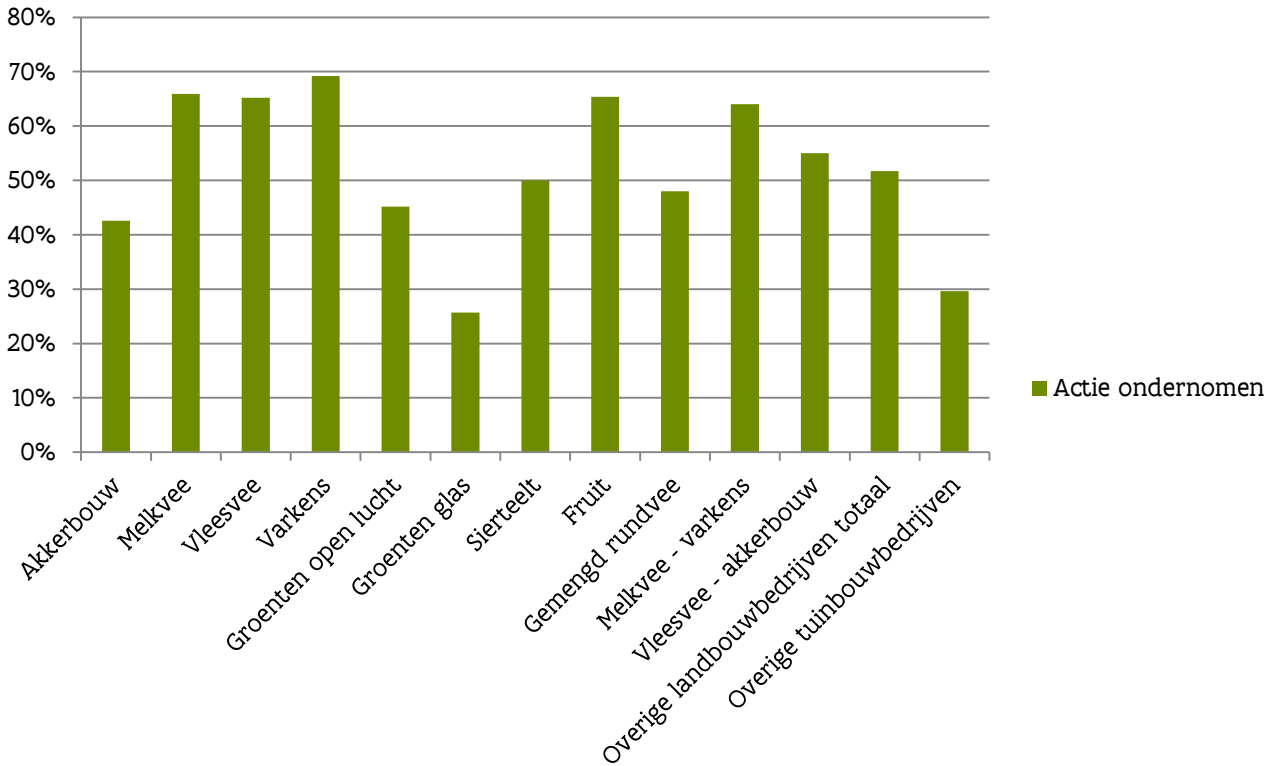
Vergelijken we het percentage LMN-bedrijven dat al dan niet een actie heeft ondernomen (om aan betalingsverplichtingen te voldoen) tussen sectoren, dan valt op dat vooral de varkenshouderij en de andere dierlijke sectoren actie ondernamen. Figuur 3 illustreert dat. Bij melkvee en vleesvee heeft twee op de drie LMN-bedrijven de voorbije twaalf maanden een actie ondernomen. De varkenshouderij zit zelfs aan bijna 70% van de respondenten. Ook de fruitteelt scoort hoog met 65%.

Groenten onder glas en overige tuinbouwbedrijven hebben het kleinste aandeel bedrijfsleiders die actie hebben ondernomen om aan betaalverplichtingen te voldoen (slechts 26% en 30% heeft actie ondernomen).

In de akkerbouw, groenten in openlucht, sierteelt en bij de overige landbouwbedrijven is het ongeveer 50-50. Binnen die categorie overige landbouwbedrijven tekent het type bedrijven melkvee-varkens wel een hoger percentage op: 64%.

////////////////////////////////////

Figuur 3: Actie ondernomen de voorbij 12 maanden, per sector, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n= 317

Noot: de categorie overige landbouwbedrijven totaal omvat naast gemengd rundvee, melkvee-varkens en vleesvee-akkerbouw ook nog andere overige landbouwbedrijven

2.3.2 Veel gelijkenissen tussen sectoren, maar toch ook sectorspecifieke acties

Het is ook interessant om stil te staan bij het belang van een bepaalde actie voor een sector, gemeten als het aantal respondenten dat die actie genomen heeft tegenover het totale aantal respondenten dat een actie heeft ondernomen in die sector. Uit de analyse blijkt dat enkel 'uitstel van investeringen' significant verschillend is tussen de sectoren. De meest genoemde acties per sector worden weergegeven in figuur 4. We beperken ons wel tot de sectoren met voldoende waarnemingen (naast dierlijke sectoren nemen we ook de akkerbouw en fruitteelt mee).

Bij bijna alle sectoren staan 'gebruik van bedrijfs- en privéspaargeld' in de top drie van acties met percentages die dicht bij elkaar liggen (schommelend tussen de 40 à 55%). Bij melkvee-varkens loopt het aandeel bedrijven dat bedrijfsspaargeld gebruikt heeft op tot 64%. Uitzondering is de vleesveesector, waar het benutten van bedrijfsspaargeld niet in de top drie staat en de percentages bovendien ver uit elkaar liggen: 43% heeft privéspaargeld gebruikt tegenover 23% bedrijfsspaargeld. Bij gemengd rundvee is het beeld gelijkaardig aan dat van vleesvee. Ook bij de varkenshouderij liggen de percentages voor bedrijfs- en privéspaargeld ver uit elkaar (waarbij beide maatregelen wel in de top drie staan van de sector): maar liefst 70% maakte gebruik van privéspaargeld tegenover 'slechts' 35% bedrijfsspaargeld.

De overige plaatsen in de top drie worden ingevuld door besparen op privébestedingen of uitstel van investeringen. Bij fruitteelt en akkerbouw gaat het vooral om investeringen uitstellen. Bij melkvee, varkenshouderij, combinatie melkvee-varkens en combinatie vleesvee-akkerbouw gaat het om besparen

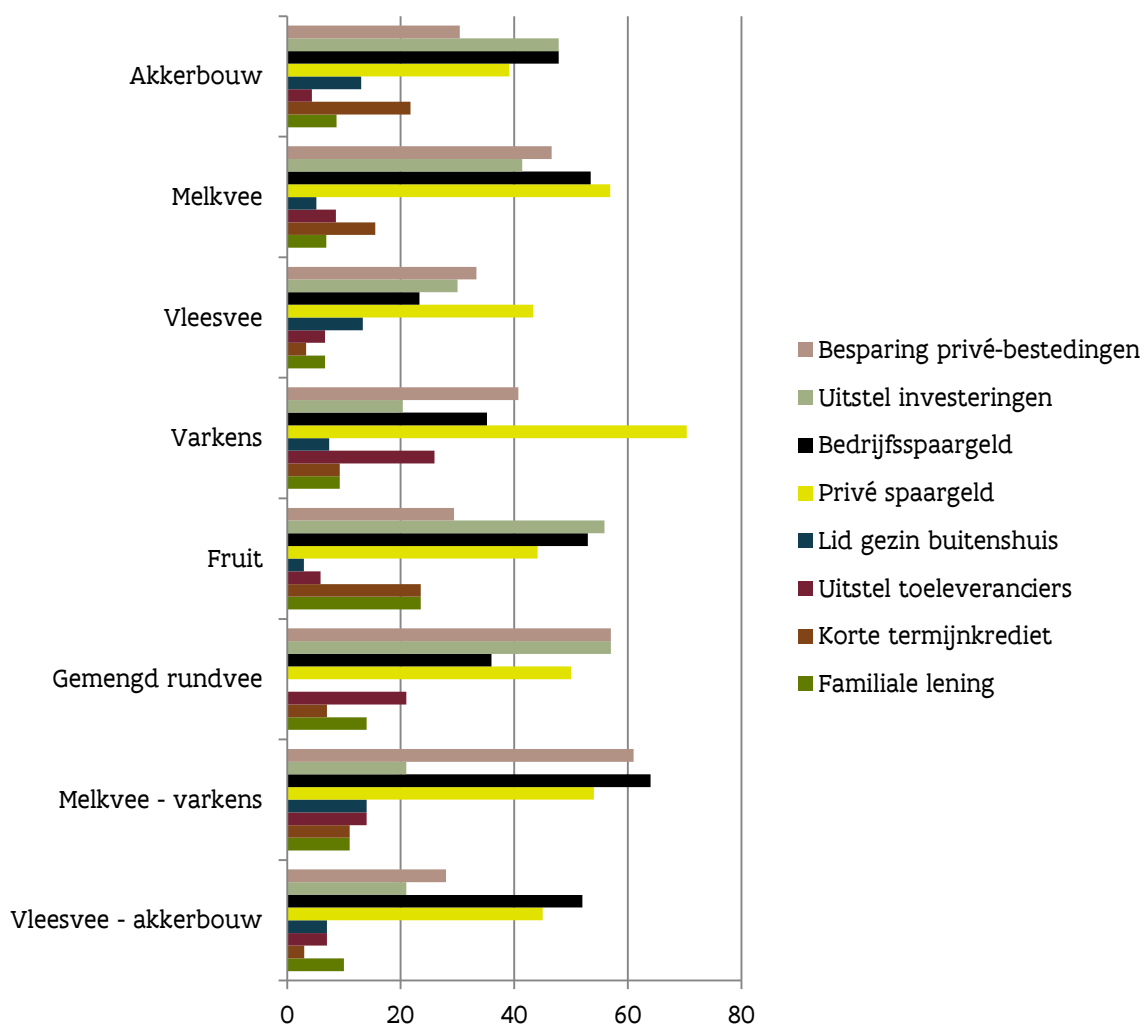
////////////////////////////////////

op privébestedingen. Bij vleesvee en gemengd rundvee staan zowel het besparen op privébestedingen als het uitstellen van investeringen in de top drie.

Een andere opvallende vaststelling is dat de maatregel kortetermijnkrediet relatief sterker naar voren komt bij de sectoren akkerbouw en fruitteelt. Ongeveer een op de vijf LMN-bedrijven ging zo'n krediet aan. Bij fruitteelt springt ook het aandeel in het oog dat een familiale lening of schenking kreeg: 24%. Bij de andere sectoren komt dat aandeel niet boven de 10%. Het verkrijgen van uitstel van betaling bij toeleveranciers is een sectorspecifieke maatregel en komt vooral voor in de varkenshouderij (met 26%) en gemengd rundvee (21%). Opvallend aan de varkenssector is ook dat het uitstel van investeringen hier veel minder voorkomt ten opzichte van andere sectoren (20%). Dat komt vooral omdat een beperkt aandeel varkenshouders investeringen gepland heeft het komende jaar, zoals bleek uit de conjunctuurbarometer van het voorjaar van 2016. Mogelijk omdat de investeringen al achter de rug zijn.

De fruitteelt heeft het meest diverse palet aan acties, gevolgd door de varkenshouderij, akkerbouw en gemengd rundvee. Vleesvee, melkvee, combinatie melkvee-varkens en combinatie vleesvee-akkerbouw laten zich kenmerken door vier zeer uitgesproken acties.

Figuur 4: Acties per deelsector, % dat actie ondernomen heeft t.o.v. totaal aantal in de sector dat een actie heeft ondernomen, in % 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n= 317

2.4 VERSCHILLEN TUSSEN LEEFTIJDGROEPEN

2.4.1 Vooral jonge bedrijfsleiders nemen acties

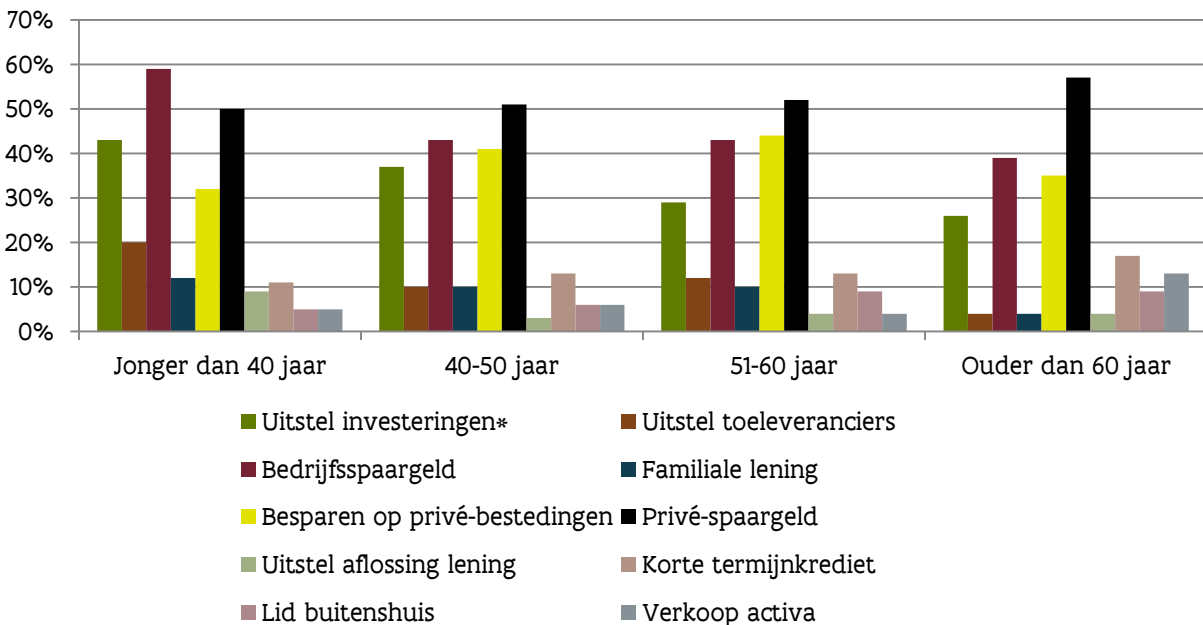
Vooral de jongste groep bedrijfsleiders (jonger dan 40 jaar) heeft de voorbije twaalf maanden een actie ondernomen om zijn rekeningen te kunnen betalen (66%). Hoe ouder de leeftijdsgroep, hoe kleiner het aandeel bedrijven dat een actie heeft genomen. Van 56% en 53% bij (resp.) de categorie jonger dan 50 jaar en jonger dan 60 jaar, tot 'slechts' 42% bij de leeftijdsgroep 60-plussers.

2.4.2 Hoe ouder de bedrijfsleider, hoe meer acties in de privé sfeer en hoe minder investeringen worden uitgesteld

Kijken we naar het type van acties (enkel onder de respondenten die actie hebben ondernomen), dan zien we in figuur 5 dat de top drie bij de jongste categorie bedrijfsleiders bestaat uit: bedrijfsspaargeld aanwenden (59%), privé-spaargeld aanwenden (50%) en uitstel van investeringen (43%). Die mix verandert naarmate de bedrijfsleider ouder wordt: privé-spaargeld wordt belangrijker in vergelijking met bedrijfsspaargeld en daarnaast wordt relatief meer bespaard op privé-bestedingen. Het uitstellen van investeringen daarentegen neemt sterk af in belang, wat logisch is. Hoe ouder, hoe meer waarschijnlijk dat de belangrijkste investeringen al achter de rug zijn.

Een aantal leeftijdsspecifieke maatregelen zijn in de eerste plaats uitstel van betaling van toeleveranciers en uitstel van aflossing van de lening bij de jongste bedrijfsleiders. Andere maatregelen die specifiek voorkomen bij een bepaalde leeftijdscategorie zijn kortetermijnkredieten en verkoop van activa bij de oudste bedrijfsleiders. Naarmate bedrijfsleiders ouder worden, gaat er ook relatief vaker iemand van het gezin buitenshuis werken.

Figuur 5: Genomen acties per leeftijdsgroep t.o.v. totaal aantal respondenten met actie, in %, 2016

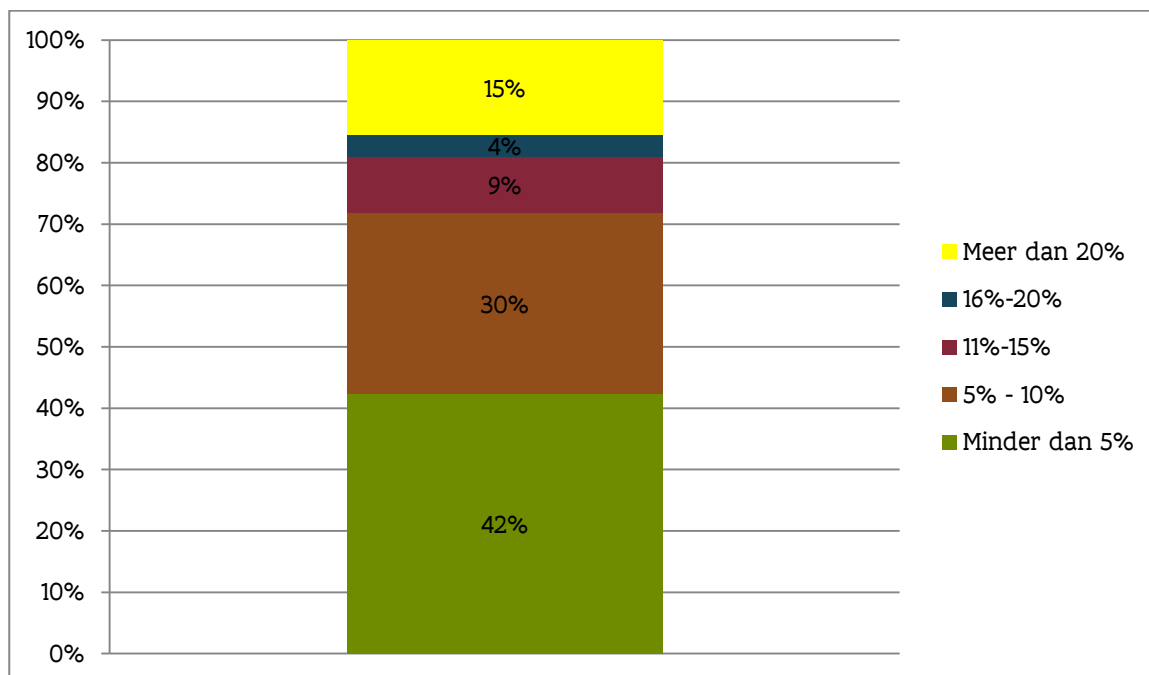

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n = 317 * significant

openstaande facturen en de standaardoutput¹. We berekenen een ratio door eerst het gemiddelde te nemen van de categorie waarbinnen het bedrag openstaande facturen van het betreffende bedrijf valt en dit gemiddelde vervolgens te delen door de totale standaard output. Gemiddeld is het totale bedrag aan openstaande facturen met verstreken vervaldatum een tiende van de totale standaardoutput van het bedrijf.

Figuur 7 toont dat bij 15% van de landbouwers met openstaande facturen het openstaande bedrag minstens een vijfde is van de standaardoutput (ratio van minstens 20%).

Figuur 7: Ratio bedrag openstaande facturen met verstreken vervaldatum versus standaardoutput, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n=142

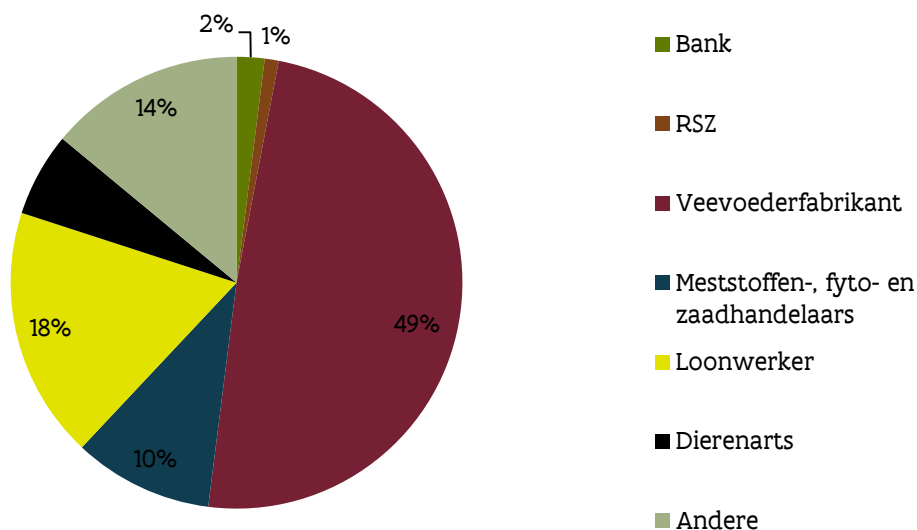
3.2.2 Veevoederfabrikant grootste schuldeiser

Bijna de helft van de respondenten met openstaande facturen heeft het hoogste nog te betalen bedrag bij de veevoederfabrikant (zie figuur 8). Dat is deels te verklaren door de hoge vertegenwoordiging van de dierlijke productie bij de respondenten met openstaande facturen. Op de tweede plaats staan loonwerkers (18%). Op de derde plaats komt de categorie 'andere' met zo'n 14%. Eén op de tien LMN-bedrijven met openstaande facturen heeft die bij meststoffen-, fyto- en zaadhandelaars. Slechts een zeer kleine minderheid heeft RSZ of de bank aangeduid als grootste schuldeiser. Dat kan erop wijzen dat de openstaande schulden eerder klein zijn of dat betalingsverplichtingen bij de bank of RSZ meestal wel worden nagekomen.

¹ Definitie standaardoutput: De SO is de geldwaarde van de brutolandbouwproductie per eenheid tegen prijzen af boerderij en exclusief btw. In tegenstelling met het BSS wordt er bij de SO geen rekening gehouden met de subsidies en ook de specifieke kosten (zaad, meststoffen, bestrijdingsmiddelen, voeders, energie enz.) worden niet afgetrokken.

////////////////////////////////////

Figuur 8: Schuldeiser met hoogste bedrag openstaande facturen, in %, 2016

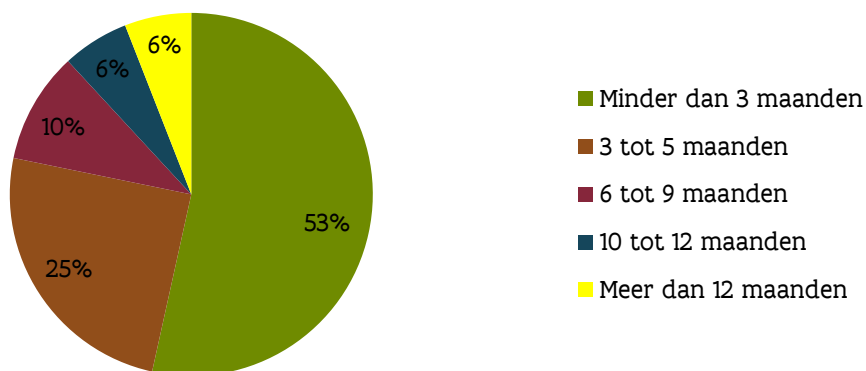

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n=144

3.2.3 Zelden langdurige betaalachterstanden

De betaalachterstand bij de grootste schuldeisers bedraagt in iets meer dan de helft van de gevallen minder dan drie maanden, zoals figuur 9 verduidelijkt. Een vierde heeft een betalingsachterstand van drie tot vijf maanden. Facturen met een betalingsachterstand van tien maanden of meer komen in slechts 12% van de gevallen voor. Bekijken we de betalingsachterstand per schuldeiser in figuur 10, dan zien we dat 44% van de respondenten met de hoogste omvang openstaande facturen bij de dierenarts, een achterstand heeft van tien maanden of meer. Het gaat hier wel om een beperkt aantal waarnemingen. Bij de veevoederfabrikanten gaat het om 15%. Bij de overige gaat het om slechts 7%.

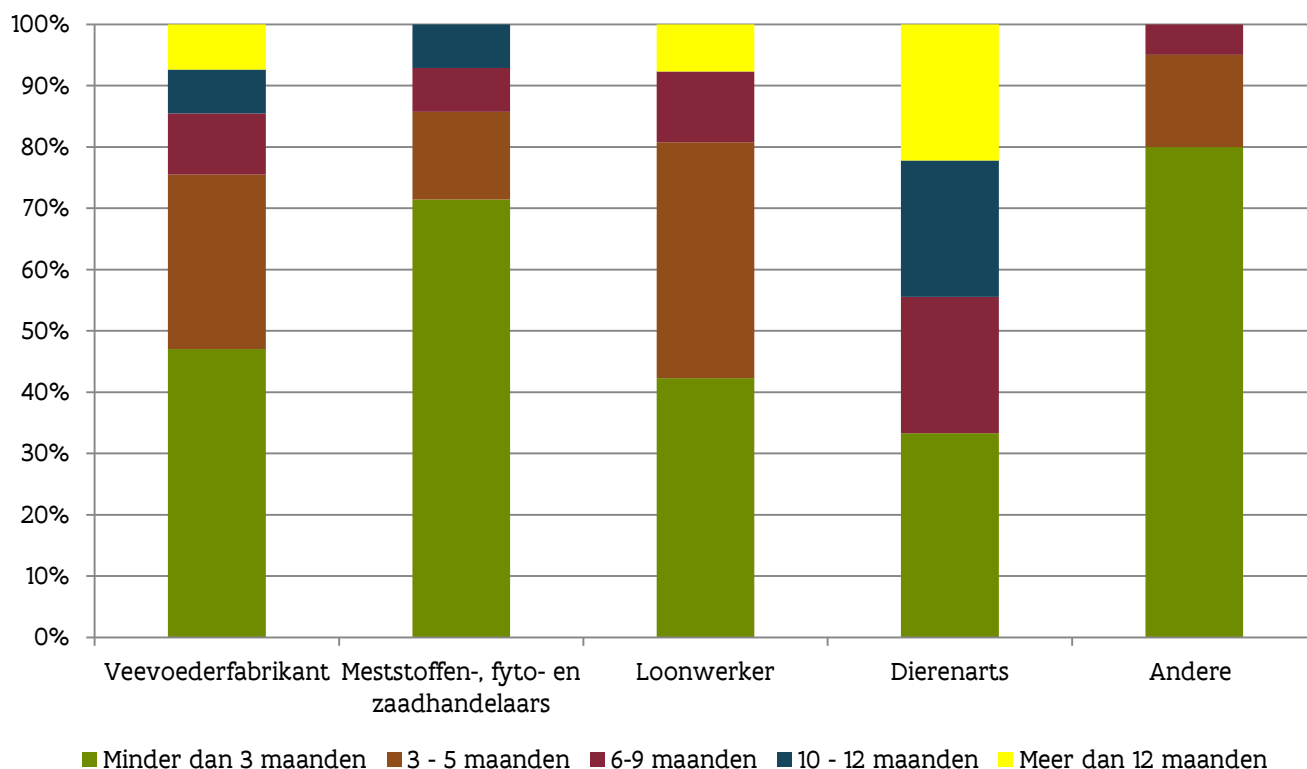
Figuur 9: Aantal maanden betaalachterstand bij grootste schuldeiser, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n=144

Figuur 10: Betalingsachterstand grootste schuldeiser, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n=144

Noot: Voor bank en RSZ als hoogste schuldeiser hadden we onvoldoende waarnemingen. Deze types schuldeiser zijn niet opgenomen.

3.2.4 Alarmsignalen bij ongeveer 20% van de bedrijven met openstaande facturen

Door bedrag en de betalingsachterstand aan elkaar te linken kunnen we mogelijke alarmsignalen in de steekproef detecteren. Tabel 1 geef dat weer. We hebben ervoor gekozen om de risicodrempels vast te leggen op 25.000 euro voor het bedrag van de openstaande facturen en tien maanden voor de betaalachterstand. 7% van de respondenten met openstaande facturen bevindt zich in de rode gevarenzone. Het gaat om 10 bedrijven met een totaal bedrag van openstaande facturen van minstens 25.000 euro en met een betalingsachterstand van minstens tien maanden bij de hoogste schuldeiser. Bij 22% flinkt er een oranje knipperlicht. Zij hebben ofwel een langdurige betalingsachterstand, ofwel een hoog bedrag van openstaande facturen. Het gaat om 31 bedrijven. 71% van de respondenten met openstaande facturen bevindt zich niet in een alarmerende positie.

We doen hetzelfde voor ratio bedrag versus standaardoutput en de betalingsachterstand. We kozen 20% als risicodrempel voor de ratio. De resultaten staan in tabel 2. 80% van de respondenten met openstaande facturen geeft geen alarmerend beeld. 6% van de respondenten met openstaande facturen bevindt zich echter in de rode gevarenzone. Het gaat om 9 bedrijven met een betalingsachterstand van meer dan tien maanden bij de hoogste schuldeiser en een ratio bedrag openstaande facturen versus standaardoutput van minstens 20%. Bij 14% staat er een oranje knipperlicht. Zij hebben ofwel een hoge betalingsachterstand, ofwel een hoge ratio openstaande facturen. Het gaat om 20 bedrijven in het Landbouwmonitoringsnetwerk.

////////////////////////////////////

Tabel 1: Alarmsignalen: bedrag versus achterstand, in % en aantal respondenten, 2016

	Laag tot middelgroot bedrag	Hoog bedrag (≥25.000 euro)
Lage tot middelgrote achterstand (<10 maanden)	71% (n=101)	17% (n=24)
Hoge achterstand (≥ 10 maanden)	5% (n=7)	7% (n=10)

Tabel 2: Alarmsignalen: ratio versus achterstand, in % en aantal respondenten, 2016

	Lage tot middelgrote ratio	Hoge ratio (≥20%)
Lage tot middelgrote achterstand (<10 maanden)	80% (n=113)	9% (n=13)
Hoge achterstand (≥ 10 maanden)	5% (n=7)	6% (n=9)

3.3 VERSCHILLEN TUSSEN SECTOREN

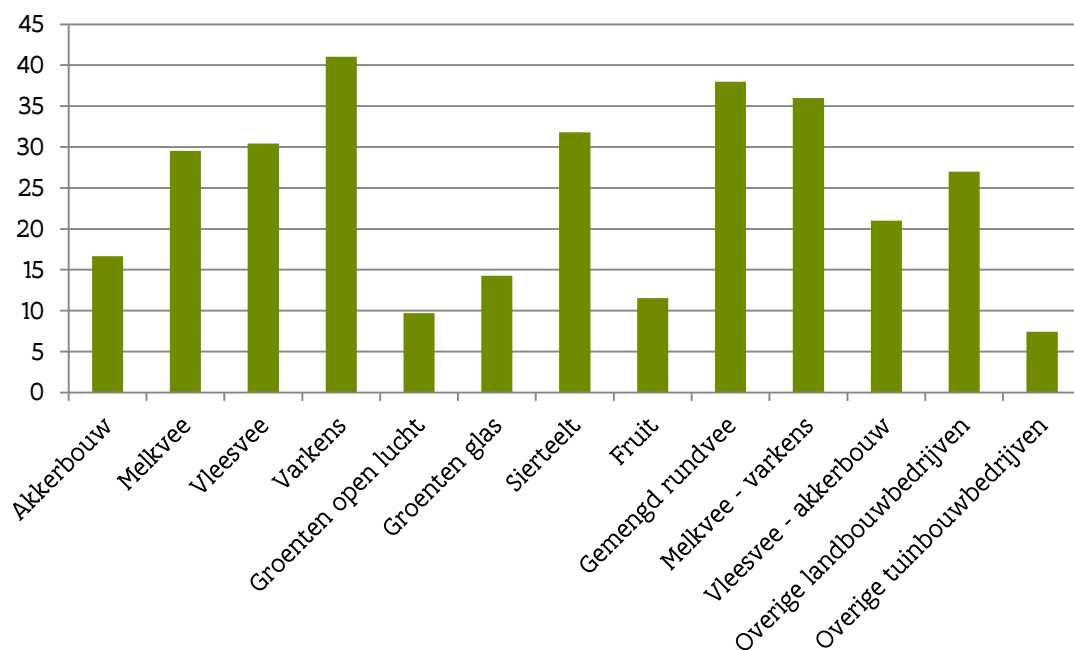
3.3.1 **Vooral varkenshouders hebben openstaande facturen**

Figuur 11 geeft de percentages LMN-bedrijven met openstaande facturen per sector weer. Openstaande facturen met verstreken vervaldatum komen vooral voor in de varkenshouderij; 41% van de respondenten heeft openstaande facturen. Ook vleesvee en melkvee scoren hoog (telkens zo'n 30%). Opnieuw (net zoals bij de genomen acties) treedt hier dus de dierlijke productie naar voren. Opvallende andere sectoren met relatief veel bedrijven met openstaande facturen zijn sierteelt en overige landbouwbedrijven. Binnen die laatste categorie scoren vooral de types gemengd rundvee en melkvee-varkens zeer hoog. Fruit doet het hier, ondanks het eerdere hogere percentage respondenten met genomen acties, dan weer relatief goed, samen met de groenten (glas en openlucht).

We focussen in het verder verloop enkel op de dierlijke productie wegens onvoldoende waarnemingen in de andere sectoren.

////////////////////////////////////

Figuur 11: Openstaande facturen met verstreken vervaldatum in de verschillende sectoren, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n=144

3.3.2 Vooral hoge bedragen in de varkenshouderij

De bedragen van de openstaande facturen in de varkenshouderij liggen relatief hoog, zoals figuur 12 aangeeft. Zo heeft slechts 6% van de bedrijven met openstaande facturen een verschuldigd bedrag van minder dan 10.000 euro. 75% heeft openstaande facturen boven de 20.000 euro. Bijna de helft zit met meer dan 50.000 euro aan openstaande facturen.

Bij melkvee liggen de bedragen relatief laag: 65% van de respondenten met openstaande facturen heeft openstaande bedragen van max. 10.000 euro. Slechts 20% van de melkveebedrijven heeft openstaande facturen voor een bedrag hoger dan 20.000 euro.

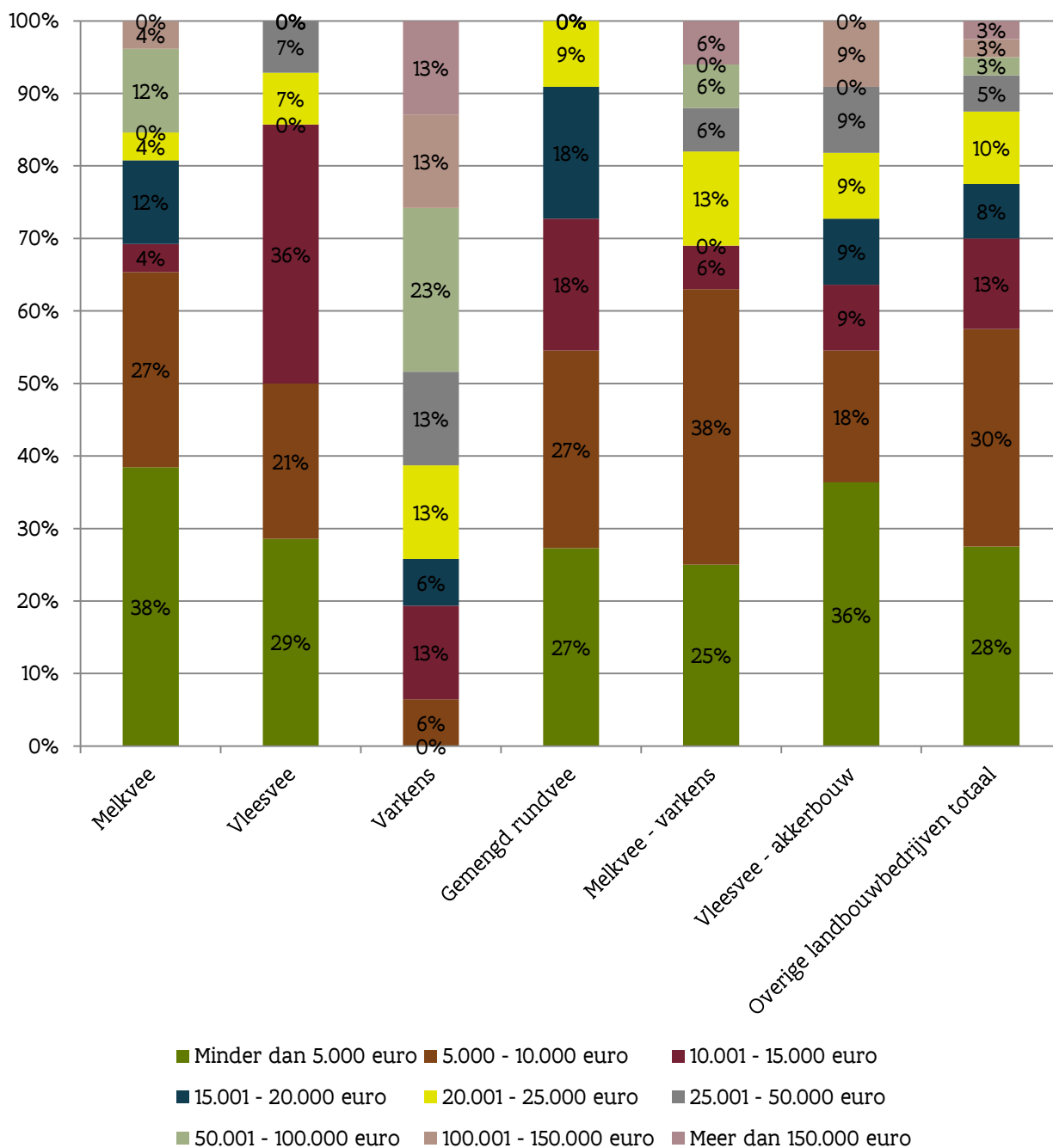
De situatie bij vleesvee is vergelijkbaar met melkvee. De helft van de vleesveebedrijven heeft openstaande facturen voor een bedrag van maximum 10.000 euro. Slechts 14% heeft openstaande facturen boven de 20.000 euro.

Ook de overige landbouwbedrijven komen hierbij in de buurt met 58% van de respondenten die facturen hebben onder de 10.000 euro en 24% met facturen boven de 20.000 euro. Qua subtypes zien we vooral dat gemengd rundvee het relatief goed doet: slechts 9% heeft openstaande facturen met een totaal bedrag van 20.000 euro of meer. Bij melkvee-varkens en vleesvee-akkerbouw bedraagt dat percentage respectievelijk 31% en 27%.

Natuurlijk speelt ook hier de standaardoutput een rol. Vandaar dat we opnieuw de ratio berekenen en de gemiddeldes vergelijken in tabel 3. Varkens (14%) en vleesvee (13%) hebben de hoogste ratio.

Figuur 12: Bedragen openstaande facturen in de dierlijke sector, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n = 142

Tabel 3: Gemiddelde ratio (bedrag openstaande facturen/standaardoutput)

Sector	Gemiddelde ratio
Melkvee	0,09
Vleesvee	0,13
Varkens	0,14
Gemengd rundvee	0,06
Melkvee–varkens	0,05
Vleesvee–akkerbouw	0,09
Overige landbouw totaal	0,07
Gemiddelde steekproef	0,09

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n = 142

3.3.3 Bij dierlijke sectoren zijn veevoederfabrikanten de grootste schuldeisers

Wat betreft schuldeisers per sector hebben we weinig waarnemingen per type schuldeiser voor de tuinbouwsectoren en voor akkerbouw. Het is moeilijk om hierover uitspraken te doen. Opvallend hierbij is wel de categorie ‘andere’ bij sierteelt, waaronder vermoedelijk energieleveranciers vallen.

We concentreren ons dus in figuur 13 op de dierlijke productie. Hierbij valt vooral het grote aandeel op dat het hoogste openstaand bedrag heeft bij de veevoederfabrikant. Van 50 à 57 % bij melk- en vleesvee en andere landbouwbedrijven tot maar liefst 84% bij de varkenshouderij. Bij de subtypes onder de categorie overige landbouwbedrijven valt de combinatie melkvee–varkens op met een percentage van 63%. Bij de andere subtypes ligt dat percentage op 45%.

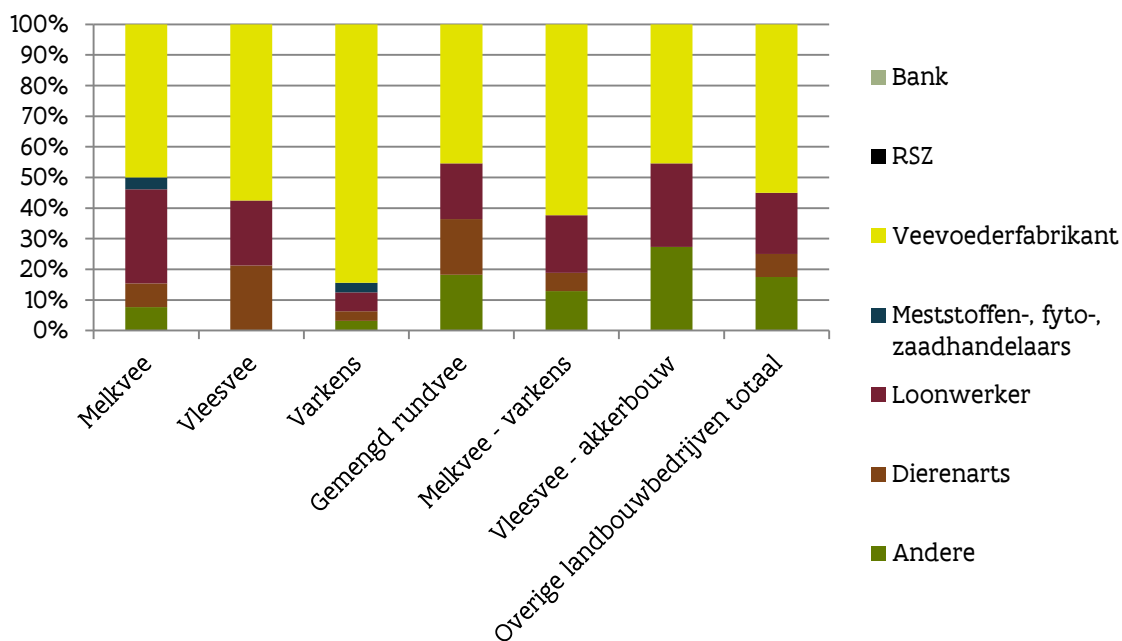
Bijna een op de drie melkveebedrijven en 27% van de bedrijven met combinatie vleesvee-akkerbouw met een betalingsachterstand heeft de hoogste openstaande facturen bij loonwerkers.

Bij vleesvee en gemengd rundvee heeft ongeveer een op de vijf een betalingsachterstand bij de dierenarts. Dat speelt veel minder bij andere sectoren in de dierlijke productie.

Opvallend bij de bedrijven met combinatie vleesvee-akkerbouw is dat 27% de categorie ‘andere’ als hoogste schuldeiser heeft aangeduid.

////////////////////////////////////

Figuur 13: Schuldeisers volgens deelsector, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n = 142

3.3.4 Vooral varkens- en vleesveebedrijven hebben een grote betalingsachterstand

Wat betreft het aantal maanden betalingsachterstand vinden we een significant verschil als we de dierlijke sectoren vergelijken met de overige sectoren. Het is opvallend dat bij de overige sectoren slechts 9% een betaalachterstand heeft van meer dan vijf maanden bij de hoogste schuldeiser. Bij de dierlijke sectoren loopt dat op van 16% bij melkvee en 18% bij overige landbouwbedrijven tot ongeveer een op de drie bij varkensbedrijven en vleesveebedrijven. Bij vleesvee heeft een op de vijf bedrijven met openstaande facturen een betaalachterstand van meer dan twaalf maanden bij de hoogste schuldeiser. Bij varkensbedrijven is dat ongeveer een op de tien.

Tabel 4: Betaalachterstand bij grootste schuldeiser, per sector, in %, 2016

Sector	Betaalachterstand				
	Minder dan 3 maanden	3 tot 5 maanden	6 tot 9 maanden	10 tot 12 maanden	Meer dan 12 maanden
Melkvee	58%	27%	0%	12%	4%
Vleesvee	43%	21%	7%	7%	21%
Varkens	41%	22%	19%	6%	13%
Overige landbouwbedrijven totaal	50%	33%	10%	5%	3%
Overige sectoren	72%	19%	9%	0%	0%

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n = 144

Noot: de categorie 'overige landbouwbedrijven totaal' omvat naast gemengd rundvee, melkvee-varkens en vleesvee-akkerbouw ook nog andere overige landbouwbedrijven. De categorie 'overige sectoren' omvat de sectoren akkerbouw, sierteelt, fruit, groenten in openlucht, groenten glas en overige tuinbouwbedrijven.

////////////////////////////////////

3.4 VERSCHILLEN TUSSEN LEEFTIJDGROEPEN

3.4.1 Vooral jonge bedrijfsleiders hebben openstaande facturen

De jongste categorie respondenten geeft het vaakst aan openstaande facturen te hebben: een op de drie tegenover een op de vier bij de middelste leeftijdscategorieën en 15% bij de oudste groep. Dat zagen we ook al terugkomen bij de genomen acties. Gelet op het aantal waarnemingen focussen we in het verder verloop op openstaande facturen in de dierlijke sectoren.

4 SAMENSPEL VAN ONDERNOMEN ACTIES EN OPENSTAANDE FACTUREN

Tot nog toe hebben we het al dan niet genomen hebben van een actie (hoofdstuk 2) en het al dan niet hebben van openstaande facturen (hoofdstuk 3) los van elkaar bestudeerd. In dit deel staan we stil bij de combinatie van de twee en beantwoorden we twee vragen. Zijn acties en openstaande facturen een geschikt signaal voor financiële problemen? Wat is de link tussen genomen acties en het al dan niet hebben van openstaande facturen?

Zijn acties en openstaande facturen een signaal voor financiële problemen?

Om het antwoord te vinden op deze vraag, voegen we nog een extra parameter toe. In de conjunctuurenquête vroegen we immers ook of de LMN-bedrijven de voorbije zes maanden financiële problemen hadden (33% antwoordde hier op 'ja'). Door die parameter hier ook in beschouwing te nemen, kunnen we indicaties vinden in hoeverre onze indicatoren 'ondernomen acties' en 'openstaande facturen' een maat zijn voor betaalproblemen of 'financiële problemen'. We stellen een statistisch significant verband vast tussen de drie variabelen. De drie hangen duidelijk samen. De drie indicatoren hebben wel hun eigen tijdshorizon. Extra acties ondernomen heeft betrekking op de hele periode maart 2015–maart 2016. Financiële problemen enkel op de zes maanden voorafgaand aan de enquête. Openstaande facturen vormen dan weer een momentopname bij het invullen van de enquête. Op die manier is er als het ware een cascade te ontdekken in de vragen. Figuur 14 geeft deze chronologie weer.

Figuur 14: Chronologie vragen enquête

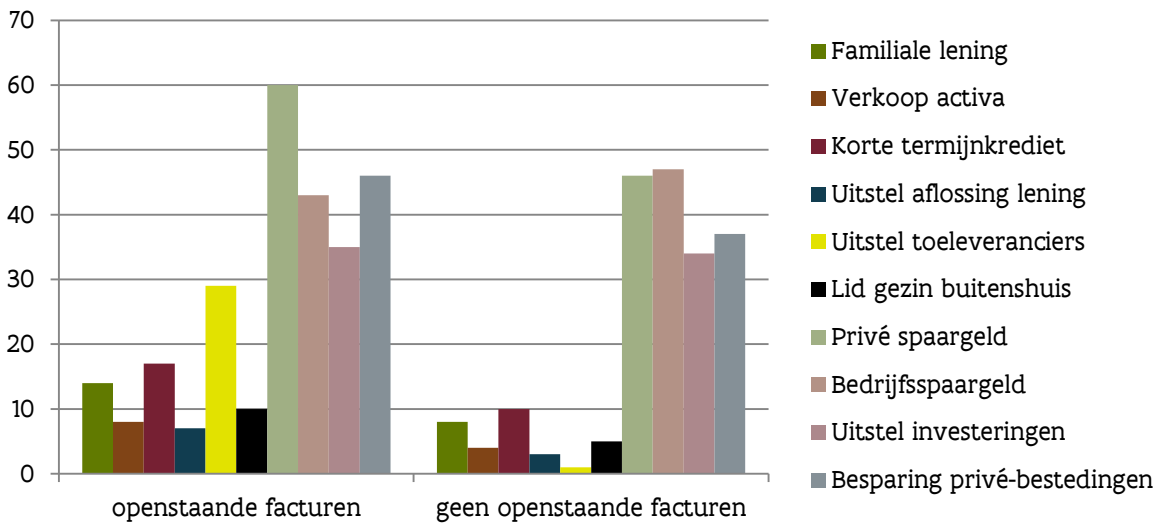

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n=580

Een meer gedetailleerde blik op de samenhang tussen de drie variabelen onthult of deze samenhang logisch is en verdeelt de steekproef van 580 LMN-bedrijven in een aantal groepen volgens de ernst van hun situatie. De groepen worden afgeleid uit de percentages in tabel 5.

////////////////////////////////////

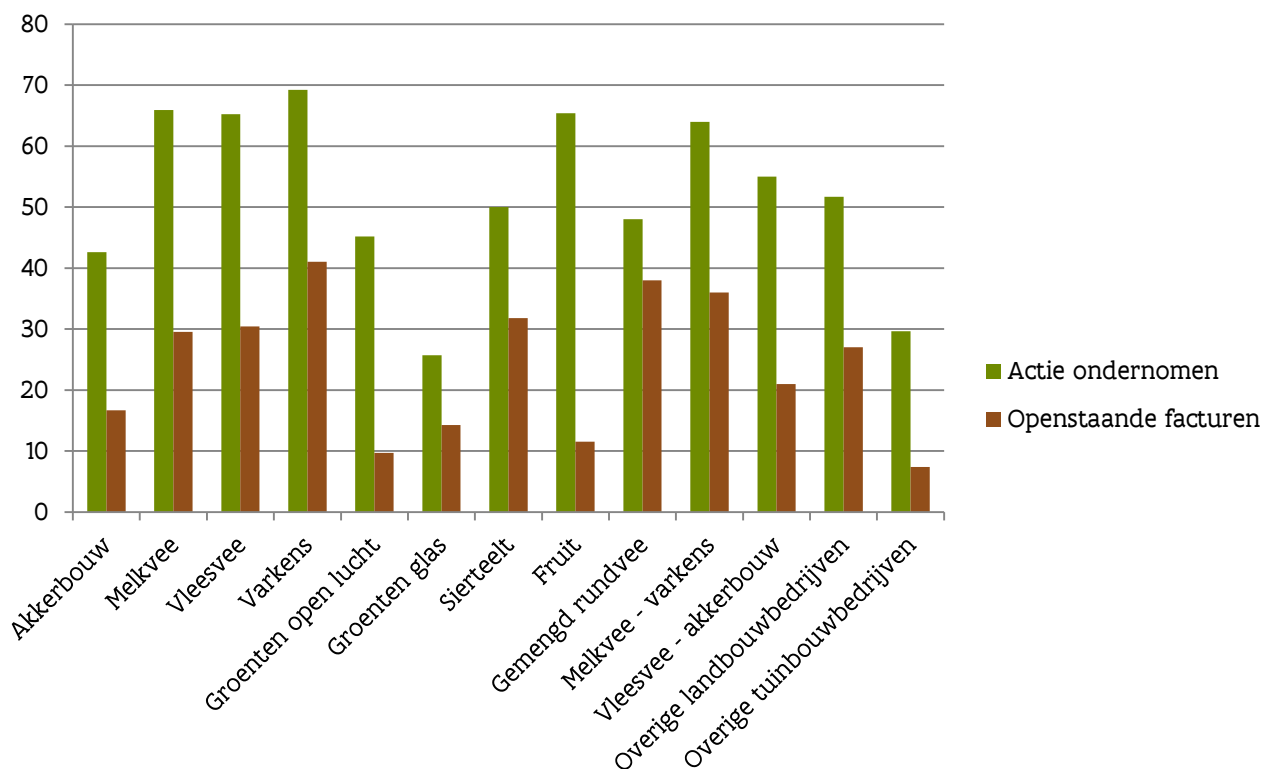
Figuur 15: Type acties ondernomen volgens openstaande facturen of niet, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n=317

////////////////////////////////////

Figuur 16: Synthese: extra acties ondernomen om aan betalingsverplichtingen te voldoen en openstaande facturen, verdeling binnen sectoren, in %, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij, n = 317 (acties) en n = 142 (openstaande facturen)

Het is duidelijk dat de dierlijke productie het slechtst scoort op beide indicatoren (enkel de fruitteelt doet het even slecht wat betreft ondernomen acties). Vooral de varkenshouderij lijkt extra te worstelen. Bijna 70% van de **varkenshouders** heeft een actie ondernomen en 41% heeft openstaande facturen. In de varkenshouderij liggen de bedragen van de openstaande facturen opmerkelijk hoger dan in de andere dierlijke sectoren. Wat betreft de verhouding van het openstaand bedrag ten opzichte van de omzet scoren de varkenshouderij (en vleesvee) iets slechter dan gemiddeld. Een op de drie varkensbedrijven heeft een betaalachterstand van meer dan vijf maanden bij de hoogste schuldeiser (vooral veevoederfabrikanten), en een op de vijf heeft een achterstand van meer dan tien maanden (een op de tien zelfs meer dan twaalf maanden).

Bij **vleesvee** vallen in vergelijking met de andere dierlijke sectoren vooral de moeilijkheden op rond langdurige betaalachterstanden. Een op de drie vleesveebedrijven heeft een achterstand van meer dan tien maanden, een op de vijf kampt zelfs met meer dan een jaar betaalachterstand bij de hoogste schuldeiser.

Opmerkelijk is dat varkensbedrijven en vleesveebedrijven (ook gemengd rundvee) veel meer inzetten op privéspaargeld in vergelijking met bedrijfsspaargeld. Verder stelden we vast dat varkensbedrijven veel minder dan de andere dierlijke sectoren investeringen uitstellen om aan betalingsverplichtingen te voldoen. Wat er ook op kan wijzen dat er mogelijk geen investeringen waren gepland of die al gebeurd zijn.

Andere opvallende sectorspecifieke maatregelen zijn een kortetermijnkrediet aangaan, wat eerder iets is voor de niet-dierlijke sectoren (vooral akkerbouw en fruitteelt) en familiale leningen en schenkingen

(relatief populair in de fruitteelt). Een andere sectorspecifieke maatregel is het verkrijgen van uitstel van betaling bij toeleveranciers, wat vooral voorkomt in de varkenshouderij en bij gemengd rundvee.

Wat betreft **leeftijd** van de bedrijfsleider zien we dat het vooral de jongste categorie is die worstelt met betaalproblemen: bedrijfsleiders jonger dan 40 jaar hebben vaker extra acties moeten nemen en/of hebben meer openstaande facturen. Wat betreft **type acties** zien we ook een verschil. Naarmate men ouder wordt, neemt het belang af van het uitstellen van investeringen (wellicht omdat er minder investeringen gepland worden) en worden maatregelen in de privésfeer (privéspaargeld en privébestedingen) belangrijker. Jongere bedrijfsleiders nemen vaker hun toevlucht tot maatregelen op het bedrijf: uitstel van investeringen, uitstel van betaling van toeleveranciers en uitstel van aflossing van de lening. De oudste groep focust relatief meer op acties die een geleidelijke uitstap uit de landbouwactiviteit kunnen signaleren (bv. verkoop van activa, lid van het gezin dat buitenshuis gaat werken).

Impact van betaalproblemen

We stelden in onze studie vast dat twee van de vier meest populaire acties om aan betaalverplichtingen te voldoen zich in de privésfeer bevinden. Er is dus wel degelijk een impact op de privé-situatie van de landbouwer.

Een recent onderzoek in West-Vlaanderen (De Brabander, 2015) toont bovendien aan dat de financiële situatie van het landbouwbedrijf een lineaire invloed heeft op het welbevinden van de landbouwers. Landbouwers zijn bovendien geneigd om steeds voort te doen en roepen soms te laat hulp in. Er werd in het West-Vlaams onderzoek ook gevraagd aan landbouwers hoe ze hun huidige financiële situatie inschatten ten opzichte van vijf jaar geleden en hoe ze die de komende vijf jaar zien evolueren. Ze geven gemiddeld 4,51 op tien voor de situatie vandaag tegenover 5,87 op tien vijf jaar geleden en 4,45 op tien over vijf jaar. De financiële situatie is voor ruim 59 procent van de respondenten verslechterd. Zij die dat aangeven, voelen zich ook opvallend slechter. Bovendien geeft slechts een op vier aan dat ze in de toekomst beterschap verwachten. Ook dat heeft zijn weerslag op het welbevinden.

Maatregelen om betaalproblemen te voorkomen of te bestrijden

Een groot deel van de betaalproblemen waarmee bedrijfsleiders te kampen hebben, zijn te wijten aan de moeilijke economische situatie waarin verschillende land- en tuinbouwsectoren zich bevinden.

Toch kan de landbouwer een aantal preventieve maatregelen ondernemen: bv. een buffer aanleggen in financieel betere tijden en werken met een maandelijkse kasplanning (en hier eventueel hulp voor inroepen bij adviserende instanties). Het is aan te raden dat landbouwers proactief op zoek gaan naar advies bij hun boekhouder, sectororganisatie of andere adviseurs. Inzicht in het bedrijf biedt uitzicht op een verbeterde financiële situatie. Boeren op een Kruispunt biedt op zijn website een gratis tool aan voor kasplanning, aanpasbaar aan de persoonlijke bedrijfssituatie. Binnen Kratos kan de bedrijfseconomische module worden ingezet voor advies rond liquiditeitsplanning. Boeren op een Kruispunt en Innovatiesteunpunt trekken samen met andere partners het project 'Uitzicht door inzicht'. Zij bieden land- en tuinbouwers inzicht aan door bv. een ondernemingsscan, rekentools en een scenario-analyse op cashflow en marge op terugbetaalcapaciteit. Ze helpen land- en tuinbouwers het antwoord te vinden op vragen als: welke bedreigingen of opportuniteiten er zijn voor jouw bedrijf? Wat zijn jouw sterktes en zwaktes? Hoe ga je om met klanten, concurrenten en leveranciers? Hoe volg je de financiële toestand van je bedrijf op? Waar wil je staan binnen vijf tot tien jaar?

Ondanks preventieve maatregelen en inzicht in het eigen bedrijf is het een gegeven dat de crisis in de dierlijke sector ongezien lang aanhoudt. Crelan stelt bijvoorbeeld dat we vandaag in een situatie zitten dat alle bedrijven in de varkenshouderij liquiditeitsspanningen kennen. Hoewel de bank midden 2015 nog geen toevloed zag aan betalingsachterstanden bij land- en tuinbouwers, verwachtte ze wel dat die zouden toenemen. Daarom werd er een interne cel opgericht om hulp te bieden, bv. door het verlengen

////////////////////////////////////

FIGUREN

Figuur 1: Aantal genomen acties om aan betalingsverplichtingen te doen, als percentage van de respondenten die aangeven actie te hebben ondernomen, in %, 2016	7
Figuur 2: Actie om aan betalingsverplichtingen te doen, als percentage van de respondenten die aangeven actie te hebben ondernomen, in %, 2016.....	8
Figuur 3: Actie ondernomen de voorbij 12 maanden, per sector, in %, 2016	9
Figuur 4: Acties per deelsector, % dat actie ondernomen heeft t.o.v. totaal aantal in de sector dat een actie heeft ondernomen, in % 2016.....	10
Figuur 5: Genomen acties per leeftijdsgroep t.o.v. totaal aantal respondenten met actie, in %, 2016	11
Figuur 6: Totaal bedrag openstaande facturen met verstreken vervaldatum, in %, 2016.....	12
Figuur 7: Ratio bedrag openstaande facturen met verstreken vervaldatum versus standaardoutput, in %, 2016	13
Figuur 8: Schuldeiser met hoogste bedrag openstaande facturen, in %, 2016.....	14
Figuur 9: Aantal maanden betaalachterstand bij grootste schuldeiser, in %, 2016.....	14
Figuur 10: Betalingsachterstand grootste schuldeiser, in %, 2016.....	15
Figuur 11: Openstaande facturen met verstreken vervaldatum in de verschillende sectoren, in %, 2016	17
Figuur 12: Bedragen openstaande facturen in de dierlijke sector, in %, 2016	18
Figuur 13: Schuldeisers volgens deelsector, in %, 2016.....	20
Figuur 14: Chronologie vragen enquête	22
Figuur 15: Type acties ondernomen volgens openstaande facturen of niet, in %, 2016	25
Figuur 16: Synthese: extra acties ondernomen om aan betalingsverplichtingen te voldoen en openstaande facturen, verdeling binnen sectoren, in %, 2016	27

TABELLEN

Tabel 1: Alarmsignalen: bedrag versus achterstand, in % en aantal respondenten, 2016.....	16
Tabel 2: Alarmsignalen: ratio versus achterstand, in % en aantal respondenten, 2016.....	16
Tabel 3: Gemiddelde ratio (bedrag openstaande facturen/standaardoutput)	19
Tabel 4: Betaalachterstand bij grootste schuldeiser, per sector, in %, 2016.....	20
Tabel 5: Financiële problemen, acties en openstaande facturen, in aantal respondenten en % van de steekproef, 2016	23

////////////////////////////////////

